

بیماری‌های شایع در دامداری‌های صنعتی کشور

تألیف: دکتر مهدی شمس

زیر نظر

دکتر مجید محمد صادق

استادیار دانشکده دامپزشکی دانشگاه گرمسار

ناشر: رازنهان

سرشناسه: شمس، مهدی، ۱۳۵۶
 عنوان و نام پدیدآور: بیماری‌های شایع در دامداری‌های صنعتی کشور نویسنده مهدی شمس
 مشخصات نشر: تهران: رازنهان، ۱۳۸۹
 مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۰۱-۷۶-۰
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: دامپزشکی
 موضوع: دامپزشکی - - تشخیص
 موضوع: دامپزشکی - - داروشناسی
 موضوع: دامپزشکی - - تاریخ‌شناسی
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹ ۹پ۸ش SF ۷۴۵
 رده‌بندی دیویی: ۶۳۶/۰۸۹۶
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۰۸۷۷۹۳

نام کتاب: بیماری‌های شایع در دامداری‌های صنعتی کشور

نویسنده: دکتر مهدی شمس

ناشر: رازنهان

چاپ: اول ۱۳۸۹

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۰۱-۷۶-۰

پیشگفتار

در سالهای اخیر تعداد زیادی دامپزشک از دانشکده‌های دامپزشکی کشورمان فارغ التحصیل شده‌اند. این عزیزان علاقه زیادی به فعالیت به عنوان کلینیسین، بخصوص در شاخه دام بزرگ دارند ولی متأسفانه سطح آموزش در دانشکده‌های دامپزشکی طوری کاهش یافته که باعث کم ارزش شدن علم این عزیزان گردیده است.

از سوی دیگر عزیزانی که قصد فعالیت در دامداری‌های صنعتی را دارند گاهی در مقابل افراد کم سواد که سالهای زیادی در دامداری‌های صنعتی حتی به عنوان کارگر تزیفات کار کرده‌اند، به دلیل کمی تجربه و اشتباهاتی که در تشخیص بیماریها مرتکب می‌شوند، مورد استهزا قرار می‌گیرند، البته باید به دامپزشکان جوان حق داد زیرا برای کسی که در دانشگاه صدها نوع بیماری با علائم مشابه را به صورت تئوری فراگرفته‌اند و هیچ استادی به ایشان نیاموخته که از لحاظ اپیدمیولوژیک این بیماریها در کجا و چه شرایطی و ... قرار است اتفاق بیافتند، این اشتباهات غیرقابل اجتناب است.

در این کتاب سعی شده که بیماریهایی که بیشتر در دامداری‌های صنعتی اتفاق می‌افتد و دامپزشکان جوان باید بیشتر در مورد آنها بدانند بحث شود، تا راهگشای ایشان در این مسیر سخت باشد.

اگرچه این کتاب نیز مانند هر نوشته دیگری ممکن است دارای نقاط ضعفی باشد ولی امید است مراتب توجه شما خواننده محترم را به خود جلب نماید.

دکتر مهدی شمس

تابستان ۱۳۸۹

فصل اول

اسهال گوساله‌ها

متداولترین علت مرگ و میر در گوساله‌های شیرخوار در یک دامداری اسهال است، عوامل زیادی در ایجاد این بیماری دخیل هستند که متداولترین آنها در جدول ۱-۱ ذکر شده است.

جدول ۱-۱

ویروس‌ها	باکتریها
کرونا ویروس	اشرشیا کلی (E.coli) (سویه‌های F41 , K88 , K99)
روتاویروس	سالمونلا

تشخیص:

تشخیص این بیماری با توجه به علائم تبییک آن یعنی: اسهال شدید و آبکی، کم آب شدن بدن، گود افتادن چشم‌ها، بی‌حالی و... کار مشکلی نیست.

یک گوساله مبتلا به اسهال

درمان:

درمان بیماری با توجه به مرحله‌ای از بیماری که گوساله به آن مبتلاست صورت می‌گیرد.

۱- در موارد خفیف و ابتدائی بیماری:

قطع شیر مصرفی گوساله و جایگزینی آن به وسيله محلول‌های الکترولیتی مثل ORS و اسکورز استاپ.

تجویز یک آنتی‌بیوتیک مثل تزریق ۲ml اتروفلوکساسین به صورت زیر جلدی و یا خوراندن قرص‌های آنتی‌بیوتیکی مثل نشومایسین سولفات و اکسی‌تتراسایلیکین. انجام همین درمان مختصر و ادامه آن برای حداقل ۲۴ ساعت برای بهبودی گوساله‌ای که به طور خفیف به بیماری دچار شده کافی است.

۲- در موارد شدید و پیشرفته بیماری:

در این موارد معمولاً گوساله نشسته است یا به پهلو خوابیده است. در این هنگام معمولاً چشم‌ها به شدت گود افتاده (حدود ۱/۵ سانتی‌متر یا بیشتر) گوساله آب بدن خود را از دست داده، غشاهای مخاطی چسبناک یا خشک است، به علت اسیدوز توان مکیدن خود را از دست داده و ضربان قلب به علت افزایش پتاسیم خون به کمتر از ۹۰ ضربه در دقیقه کاهش پیدا کرده و گوساله به شدت افسرده است.

در این موارد اولین اقدام برای پیشگیری از مرگ گوساله تزریق سرم می‌باشد، بسته به شدت از دست دادن آب بدن مقدار سرم دریافتی برای گوساله تعیین می‌شود معمولاً برای شروع درمان از سرم سالین ۰/۹٪ محلول رینگر و رینگرلاکتاته استفاده می‌شود.

نکات درمانی:

- در مواردی که کاهش قند خون (Hypoglycemia) وجود دارد بایستی از سرم‌های قندی یا قندی نمکی استفاده کرد.

- گوساله‌ای که مبتلا به اسهال است به اسیدوز نیز مبتلاست بنابراین بهتر است همراه سرم بسته به شدت اسیدوز مقداری بیکربنات سدیم (جوش شیرین یا NaHCO_3) نیز اضافه کرد در مواردی که بعد از سرم درمانی هنوز گوساله افسرده به نظر می‌رسد به دلیل باقی ماندن اسیدوز است.

- محلول ایزوتونیک بیکربنات سدیم (۱/۳٪) با اضافه کردن ۱۳ گرم بیکربنات سدیم به ۱ لیتر آب یا سرم (سالین، دکستروز) تهیه می‌شود.

- بیکربنات سدیم نبایستی به سرم رینگر یا رینگرلاکتاته اضافه شود، چون ممکن است ایجاد رسوب کند.

- در مواقعی که به دلیل شدت دهیدراتاسیون سونداژ گوساله مشکل است (ورید وداچ برای تزریق سرم پیدا نمی‌شود) می‌توان گوساله را به مدت چند دقیقه وارونه نگه داشت تا خون بیشتری در ورید وداچ تجمع پیدا کند یا اینکه پوست روی ورید رابا تیغ اسکالپل به صورت طولی برش داد.

- در فصولی از سال که هوا سرد است سرم‌های تزریقی بایستی به اندازه دمای بدن گرم شوند چون تزریق سرم سرد به گوساله باعث کاهش بردن ده قلبی می‌شود.

- در مواردی که ضربان قلب به کمتر از ۹۰ ضربه در دقیقه کاهش پیدا کرده بهتر است از سرم رینگر یا رینگرلاکتاته استفاده نشود.

قدم بعدی در درمان گوساله‌ها استفاده از یک آنتی‌بیوتیک مناسب می‌باشد، در شرایط ایده‌آل آنتی‌بیوتیک مناسب به وسیله تست آنتی‌بیوگرام از مدفوع گوساله مشخص می‌شود ولی در شرایطی که دسترسی به آزمایشگاه مقدور نیست استفاده از آنتی‌بیوتیک‌هایی مثل انروفلوکساسین، جنتامایسین و... مؤثر می‌باشد.

استفاده از داروهایی مثل فلونیکسین مگلومین برای کاهش شدت التهاب در روده ها و کاهش شدت اسهال ترشخی در گوساله‌ها (۵/۰ میلی‌لیتر ۲ بار در روز به مدت حداکثر ۳ روز) و داروهای تقویت‌کننده مثل ویتامین A (۲ میلی‌لیتر) و ویتامین E+Selenium (۱۰ میلی‌لیتر) مفید می‌باشد.

بعد از بهبود نسبی حال گوساله و بازگشت توان مکیدن می‌توان از محلول‌های الکترولیتی مثل ORS یا اسکروزاستاپ برای تغذیه گوساله و تأمین نیازهای بدن گوساله به انرژی استفاده کرد و بعد از بهبودی کامل گوساله بایستی که خوراندن شیر به گوساله را با مقدار کم و دفعات زیاد (مثلاً ۱ لیتر شیر برای ۴ تربت در روز) را آغاز کرد و آهسته آهسته گوساله را به مقادیر بیشتر شیر عادت داد.

گوساله بهبود یافته از اسهال

پیشگیری:

نکته مهم در پیشگیری از اسهال گوساله‌ها خوراندن آغوز می‌باشد آغوز بایستی در چند ساعت اول زندگی گوساله بعد از اینکه گوساله قادر به مکیدن شد در اختیار گوساله قرار گیرد. ولی با توجه به رعایت این موضوع باز هم شاهد وقوع اسهال در اکثر دامداری‌ها هستیم که دلیل بر بی‌کفایتی آغوز مادر از نظر حضور ایمنوگلوبولین و یا سیستم ایمنی ضعیف گوساله و یا حذت باکتری‌ها و ویروس‌های مهاجم می‌باشد برای فائق آمدن بر مسائل فوق انجام اقدامات زیر پیشنهاد می‌گردد.

- ۱ - واکسیناسیون گاوهای آبستن سنگین با واکسن‌های موجود در بازار (Kolbin.R.C و Bovilis Lactovac) و یا واکسن‌های اتوژن برای افزایش میزان ایمنوگلوبولین در آغوز آنها.
- ۲ - تجویز آنتی‌بیوتیک به تمام گوساله‌ها در روزهای اول زندگی مثل تجویز انروفلوکساسین به میزان ۲ میلی‌لیتر به صورت زیر جلدی در ۳ روز اول زندگی یا خوراندن قرص نتوماکسین سولفات در روزهای ۲ و ۳ و ۴ و ۵ بعد از تولد گوساله.
- ۳ - تجویز ویتامین‌های A (۲ میلی‌لیتر) و E+Selenium (۱۰ میلی‌لیتر) در ابتدای زندگی در مناطقی که کمبود این ویتامین‌ها و عناصر به صورت بومی وجود دارد.
- ۴ - نگهداری آغوز گاوهای مسن و ایمن شده و خوراندن روزانه ۲۰۰ میلی‌لیتر از آن به تمام گوساله‌های در معرض خطر.
- ۵ - ضدعفونی محل زایمان گاوها و نگهداری گوساله‌ها با محلول‌های مؤثر علیه تمامی اجرام بیماری‌زا مثل کرزول و یا استفاده از شعله‌افکن
- ۶ - بکس‌ها و قفس‌های انفرادی گوساله‌ها بعد از تخلیه و ضدعفونی و شعله دادن بایستی به مدت ۲۰-۱۴ روز خالی باشد و مجدداً گوساله جدید در آن وارد شود.